

Exkursionen till Nyängena i Älvdalen

Lennart Bratt

Den gråmulna men varma söndagen den 2 juli begav sig några DABS:are till Nyängena en halvmil nordöst om Lövnäs. Här, på den sterila sandstensplatån, ger en lokal kalkförekomst upphov till yppig och artrik vegetation. Förekomsten av guckusko har länge varit känd, men vad mer kunde tänkas finnas?

Vi hade turen att få den bästa tänkbara vägvisaren genom att Erik Bossel, bosatt i Tyrinäs inte långt från Nyängena, mötte upp. Han kunde berätta mycket om områdets intressanta historia och gav oss därigenom en mycket djupare insikt i naturförhållandena än vad man vanligen får vid ett enstaka besök.

Den tidigare mycket rika guckuskoförekomsten utplånades (nästan?) vid en kalavverkning för ca 30 år sedan. Då planterades den forna granmarken med tall och det återstår att se hur de få återstående guckuskorna kommer att kunna fortleva i denna artificiella biotop. Några få blommande stänglar kunde vi i alla fall beskåda.

Som så ofta vid guckuskolokaler visade sig omgivningen vara högintressant. Vi följde Storskärsbäcken ner mot Fännänglökarna. Sänkorna längs bäcken hyste rikkärr med ängsnycklar, nordspira och trindstarr. I en myrkant fann vi några tuvor av den sällsynta huvudstarren. I gränzonen mot den triviala lav- och risdominerade barrskogen fanns trevliga örtrika partier med arter som tibast, norrlandsviol och grönkulla. Längs bäcken växte kanelros och lundelm i den frodiga vegetation som uppkommit sedan den gamla granmoren tråkigt nog nyligen avverkat. Det borde vara en självklarhet att dessa så värdefulla oaser i skogslandskapet skulle få finnas kvar.

Ytterligare en bit nedströms mynnade bäcken i en vacker liten lok med blåsstarr och dyveronika i strandvegetationen. Nedanför loken rann bäcken återigen in i skogen och blev mycket angenäm att följa, myggmolnen till trots. Dvärgigelknopp och hästsvans växte i bäcken och i ett anslutande kärr fann vi ett präktigt bestånd av skogsnycklar.

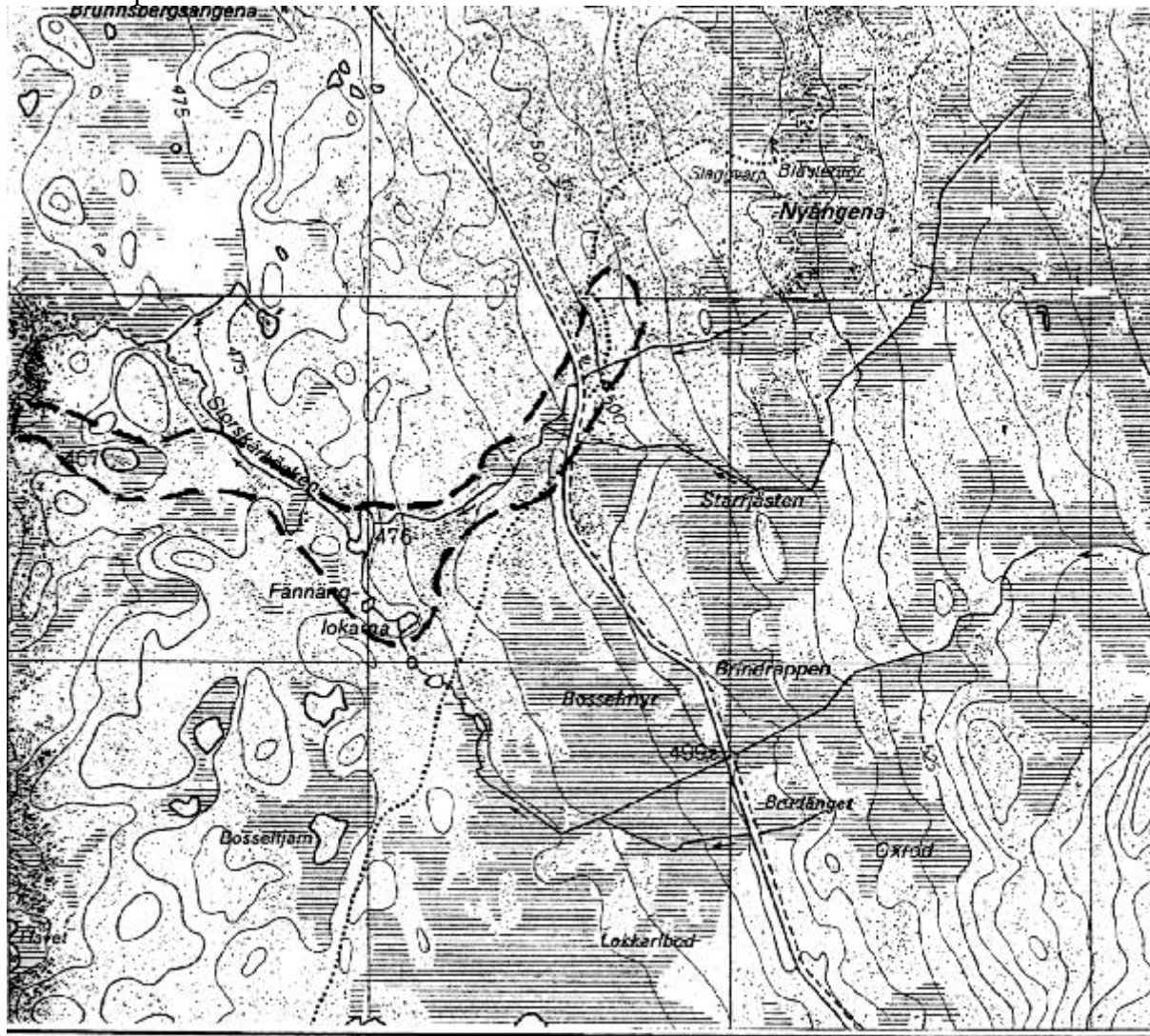
Till slut vek vi av från bäcken för att studera ett mindre kärr som på kartan såg ut att kunna vara av intresse. Det visade sig vara ett mycket speciellt kärr, präglad av ganska kraftiga källflöden och uppenbarligen kalk- och mineralrikt vatten. Ett visst stråk i myren tilldrog sig vår uppmärksamhet tack vare en ganska rik förekomst av myrstarr, en sällsynt art som Dalafloran uppger från några närbelägna lokaler. Här gavs tillfälle att jämföra myrstarren med strängstarren, två arter som ytligt sett kan vara nog så lika varandra. På samma plats i kärret växte en mossa som har den lustiga karaktären att skottspetsarna böjer sig likt ändan på en käpp. Arten heter mycket riktigt käppkrokmossa, *Hamatocaulis vernicosus*, en sällsynt art som är utpekad som skyddsvärd av EU i det sk habitattdirektivet (vilket för övrigt även guckuskon är). Vi samlade in några torvor för att tipsa Bryssel.

Avslutningsvis fann vi den lilla näpna dvärgtätörten växande i kanten av några vitmossetuvor.

Eftersom vi hade så nära till det lilla domänreservatet Nyängena kunde vi inte avhålla oss från en promenad även dit. Stigen dit löper över lavtallhed och passerar några vackra gammeltallar. På gamla tallågor fann vi här rätt rikligt med dvärgbägarlav. Själva reservatet visade sig vara en trevlig bekantskap med högvuxen gammelskog och mycket rikligt med lågor. Ullticka och rosenticka kunde noteras vid det hastiga besöket. På återtåget mot vägen

och bilarna upptäcktes en uttorkad lok omgiven av grova aspar och en gammal sälg, den senare rikligt bevuxen med lunglav.

Nöjda med dagen och de fina fynden anträdde vi återfärden mot Älvdalen. Det är bara att hoppas att de nya vindarna vad gäller naturvårdsansvar inom skogsbruket har nått ända ut till dessa tassemarker. Trots alla övergrepp som har skett (meningslösa myrdikningar, jättelika hyggen utan några hänsyn till naturvärdena) finns ännu förhållandevis mycket att bygga framtiden på.

Karta över Storskärsbäcken och Nyängena. Det rika området är markerat.

Käppkrokmossa vid Nyängena. Foto B. Carrington.